

Ficțiunea

OPTm

nr. 36, 25 iulie 2022
Săptămânal de cultură

Carmen a primit recent un pachet, o cutie elegantă, lăsată de un misterios curier la poarta televiziunii. Cumva mă nimerisem pe-acolo și de unde trăgeam cu ochiul, sperând să nu mă vadă, îmi spune, fără să se uite spre mine – știi ce e în cutia asta, Zenob? E o rochie din petale albastre.

Zenob

Vara e de trăit, ca fiecare zi, de altfel, așa cum vine. Lucrez demult la acest exercițiu, să mă bucur de fiecare zi, în lumina proprie, fără să mai scalez pe temperaturi de culoare.

Învățământul – un animal bătrân și bolnav

Alina Nițu

Am fost, în perioada imediat următoare încheierii anului școlar, prinsă în tumultul examenelor și al evaluării. Ca de fiecare dată, subiectele date au suscitât vaste discuții în spațiul public, pentru că, firește, la așa ceva suntem imbatabili. Potrivit tradiției, profesorii au evaluat, unii dintre ei onest și responsabil, alții ca o *oaste de strânsură*, contestațiile au curs gărlă și au adus finalmente, lumină și dreptate bieților elevi supuși furcilor caudine ale examenelor de tot soiul. Subiectele, tot potrivit tradiției, ba anacronice, ba penibil de simple, ba inepte, ba inept de sofisticate, concepute de o entitate a ministerului de resort, care pare suspendată într-o buclă temporală nebuloasă.

De data aceasta însă, am făcut parte dintr-un experiment-pilot, centrul de evaluare digitală, adicăteala un corp de evaluatori căruia i-a revenit misiunea istorică de a corecta lucrări scanate din doar două județe. Experiment istoric, subiecte preistorice, abordare fie în virtutea inerției, fie în pofida ineptiei, așa cum funcționează, de altfel, dintotdeauna sistemul educațional românesc, în slujba căruia mă aflu de aproape trei decenii.

Și care, așa cum e el, găunos, falimentar, prost gândit, perimat, în mod paradoxal, continuă să subziste. Ca un animal bătrân, vlăguit care se târăște spre o vâgăună unde să-și dea obștescul sfârșit.

Și nu poate, pentru că e mereu cârpit. Adică *reformat*. Nu se construiește nicio școală, cu chiu cu vai se mai renovează vreuna, prea puțini absolvenți de facultate aleg să devină profesori și mult mai mulți profesori aleg să se pensioneze, elevii sunt nevoiți să învețe lucruri de care

nu vor avea nevoie vreodată, iar cei care le predau nu înțeleg că trebuie să-și adapteze discursul pedagogic acestor vremuri. Sau nu pot. Sau nu vor.

Personal, nu mai am nicio așteptare de la vreo entitate care guvernează acest sistem și pe toate celelalte din țara asta.

Nici măcar nu cred că sistemul educațional e cel mai prost din lume și cu siguranță nu dintre cele existente în România. E doar depășit, uzat moral, „rămas din timpul său afară“.

Acum e un animal bătrân și bolnav, dar poate fi o pasăre Phoenix. Eu am simțit deseori asta și l-am făcut așa, în locul meu, cu elevii mei. E o chestiune care ține de inteligență, de imaginație și de voință. Și firește, de vocație. Ca atare, fără așteptări din partea sistemului, am așteptări doar de la mine și de la elevii mei. Am învățat să iau lucrurile personal, să eludez sistemul, folosindu-mă de el, în felul meu. Pentru că, așa cum e, îl iubesc. Face parte din viața mea. Am devenit ceea ce sunt în el, am fost, după standardele lui, o elevă și o studentă mediocră, am devenit o profesoară, de asemenea

mediocră, ale cărei performanțe profesionale nu întrunesc niciunul dintre criteriile care trebuie îndeplinite pentru a primi o gradă de merit, în treizeci de ani de carieră didactică. Pare corect. Există un sistem, există norme, există criterii de evaluare, așadar totul pare conceput în mod just.

Doar că toate acestea sunt gândite strâmb, cât să ofere iluzia perfid seducătoare a performanței, a obiectivității și a eficienței. Sunt forme fără fond, menite să-i ia de cap pe cei care se hrănesc din aparențe. Aparența competenței. Pură impostură. Dar așa se întâmplă în țara asta. Nu în ultimii treizeci de ani, ci dintotdeauna.

În rest, copiii nu sunt cu nimic mai prejos față de generațiile anterioare, aș spune, dimpotrivă, că sunt mult mai inteligenți, chiar dacă mai superficiali. Dar asta nu e vina lor, ci tocmai a generațiilor anterioare atât de bine pregătite de un sistem perfect funcțional?!

Nu mă lamentez, nu mă prevaliez de hibeale sistemului pentru a-mi justifica inerția și nu cred că totul e pierdut.

Dar cred că, în absența

timpului biologic pentru a dinamita sistemul actual și a construi altul de la temelie, trebuie să-l folosim pe cel pe care îl avem, nu cârpindu-l, ci primenindu-l, așa cum faci cu o casă veche pe care o mături, o zugrăvești și o aerișești.

Se poate, în mod genuin. E însăși condiția umană. E un loc viu, din care oamenii pleacă mereu, lăsând locul altora care vin. Treaba noastră este să-i învățăm pe cei care vin numai ceea ce contează și ce va conta în lumea în care ei vor trăi, nu în cea în care trăim noi. Dacă nu, vor învăța și singuri. Așa cum am făcut-o și unii dintre noi.

Așadar, nu împărtășesc fatalismul bocitorilor din spațiul public, al *vectorilor de opinie* sau al celor care vor să se substituie prin demersul lor civic sistemului și nu pricep în ruptul capului că așa ceva este imposibil.

Cred că, adevărat măiestrie e să fii parte din sistem și să faci lucrurile să meargă. Adică, să faci *din coadă de câine sită de mătase*.

Și nu, aceasta nu e o dulce atitudine mioritică, ci una, dacă pot spune așa, cât se poate de proactivă. Și iată că pot...

„Cărțile urmează moravurile și nu moravurile cărțile“ le arunca în față contemporanilor pudibonzi Theophile Gautier în prefața unei cărți ce azi ne-ar părea mult prea cuminte, „Domnișoara de Maupin“. Așa că, da, poți admite că sexualitatea descrisă nu în nuanțe, ci în culori crude și violente e nu neapărat un exces, cât un reflex, o oglindire. Mai mult, simplul fapt de a vorbi despre o adevărată temă a sexualității în romanul contemporan dovedește, dacă nu un exces, măcar o preocupare constantă. Și poate fi și un reflex al realității impregnate de imagini și

Sexualitate și litere

Anca Șurianu Caproș

acțiuni agresive și agresiv prezentate. Doar că ar fi mult prea simplu să fie doar așa, iar șocul pe care îl poate provoca o imagine ca cea cu Olga dominatrix din „Greier de topaz“ să fie un fel de cale spre îndreptarea moravurilor prin arătarea lor cu degetul. Dar de-abia asta ar fi indecent! Imaginea agresivă sugerează o anumită temperatură a unei relații care împreună cu multe altele țes în roman o adevărată ilustrare a dictonului „naturalia non turpia sunt“. Nici sentimentele, nici felul de a le trăi, nici complicata rețea de referințe literare care duc toate în zone impregnate de un erotism baroc și decadent. Cu Rimbaud și Petronius tovarăși de drum, pentru Florin Spătaru sexualitatea nu e simplu artificiu devenit temă a unui roman

de altfel de dragoste. E o asumare a libertății așa cum e ea, greu de dus. Că pentru un cititor crescut la școala pudibondei literaturii române de manual poate fi exces, e adevărat. Să fim serioși, în afară de scenele de viol din romanele lui Rebreanu și hârjoneala cam misogină și artificială a cuplurilor lui Camil Petrescu, nu prea aveai ce alege. Și n-aveai ce face, adolescență de abia ieșită din anii '80, roșea la delicatul joc erotic din „Domnișoara de Maupin“, că nu degeaba mi-am adus aminte de Gautier, la temă... Dacă aveai norocul să găsești prin bibliotecă astfel de cărți și mai ales să nu se descopere, vai, ce lecturi ai, puteai începe o vagă educație estetică în acest sens. Și înțelegeai că intimitatea pe care ți-o oferă literatura nu o poți regăsi

altundeva, chiar dacă poate nu îți făceai nici educația sentimentală, nici pe cea sexuală... „ca la carte“. De altfel, și astăzi este subevaluat rolul literaturii în acest sens, iar textelor ca cel din „Greier de topaz“, explicit și dur, dăltuit din cuvinte ce spun lucrurilor pe nume, li se pun prea ușor etichete. Prea ușor și pentru că lipsa antrenamentului nu dă adâncime lecturii unor astfel de texte. Care, da, sunt nu neapărat prea multe, dar parcă neapărat prezente în spațiul alocat relațiilor dintre personaje, dacă ar fi să am și o nemulțumire. Și nu așa aluziv, ci explicit, cu cuvinte pe care le avem în vocabular din moși-strămoși, așa vulgare cum sunt catalogate ele cu parapon, de parcă n-ar fi supt lapte la aceeași țâță latinească. Pardon, sân!

Toamnă în august

Ionuț Chiva

1. Într-o seară fără direcție

Lipsit de orice talent în lumea asta muritoare, stăteam într-o seară la Control pe terasă, cu nasul înfundat în băutura, când aud dinspre masa lui Marcu pe cineva strigând faux iritat, nervos și nu prea:

— OK, păi și atunci ce faceți cu milenara misoginie gay? Cum rezolvați misoginia milenară venită dinspre comunitate?

Foarte ok, foarte usual, mi-am spus, mna, seară în mijlocul Bucureștiului, ce să faci, ai conflict meninșiți vs. feministe.

Într-adevăr, cum poți lua în serios niște teme ca războiul sexelor, care îi implică strict pe cei mai acerbi combatanți și care pentru restul oamenilor rămân mici tachinări înainte de acuplare – băiatul o enervează pe fată cu niște remarci misogine nu prea aruncate totuși, fata se irită, îl ciupește sau mai știu eu ce, îi dă o palmă ușoară peste umăr... de aici se poate construi ceva. Doar părăsind baricadele construite de acești nerds combatanți în războiul dintre sexul puternic și cel frumos și transportând lupta în lumea galanteriei preîmperechere, acolo unde îi și

este locul natural, ne putem da seama de dimensiunile de comedie romantică ale problemei.

Tragedia survine când, ca în acea seară, un combatant lipsit de inteligență socială, cum sunt ei și cum era biata feministă beată de la masa lui Marcu, ajunge, în loc de pe câmpul de luptă (ce știu eu, vagenta), ajunge deci cu tot arsenalul de grenade nu pe câmpul de luptă, dar într-o zonă de asta de mockery de dinainte de acuplare sau de mic flirt gratuit, în fine, se înțelege, în locuri mai grațioase decât câmpul de luptă. Rigidă, ridicolă ca acei generali marțiali eșuați în saloane de prin literatură, fetei nu i se putea întâmpla în acea seară altceva decât i s-a și întâmplat, lucruri despre care cititorul poate afla întorcându-se la textul acestui, o spun cu toată convingerea, neașteptat confrate al meu, avocatul P., care mi-a parvenit în circumstanțe deloc misterioase cu nu mult timp înainte ca bietul om, confrățicul acesta perfect nebănuțit (cine să fi crezut că omul ăsta de lume, cum se zicea pe vremuri, are preocuparea asta), să fie dus la ospiciu, la alienați acolo.

Deci nu asta m-a făcut să mă întorc: nu gălăgia de la masă – Marcu și prietenii lui păreau cumva mereu că sărbătoresc ziua unuia dintre ei când apăreau; strigau, râdeau tare, contagios, așa încât dacă la început, când apăreau, erau doar ei, doi, trei, patru băieți, nu lipsea niciodată mult până ce numărul convivilor să crească, sateliți de pe terasă fiind atrași de acel loc al veseliei fair, solare, așa cum, o să spunem în lipsă de altceva, așa cum sunt atrași fluturii de noapte de lumina lămpii.

Deci nu de aceea mă întorseam spre ei, dar de ce: cel cu misoginia milenară, vocea care strigase despre misoginia milenară – o cunoșteam. O cunoșteam de mult timp, de cincisprezece ani, și de vreo zece nu o mai auzisem.

Ochii mi se umeziră.

Era el, fără îndoială – se îngrășase mult, se compactase cumva, căpătând volum, masă, schimbându-și silueta famelică din tinerețe și cumva tipul uman, din fals longilin (pentru că era totuși mediu spre mic de statură) în meridional scund și solid, și băutura îl buhăise, însă oricât îl schimbase trecerea

timpului, ți se impunea ca o evidență matematică că e el de când îl vedeai. Vreau să spun: (și aveam ulterior să descopăr aceeași reacție și la alți oameni care îl vedeau după ce, ca mine, nu îl văzuseră de un deceniu) vreau să spun că, deși fizic se schimbase dramatic, până la a fi dificil de recunoscut, în același timp, poate că din cauza vocii rămase la fel, de băiat, poate din alt factor venit din interioritatea lui aceeași, habar n-am, dar îți apărea cu evidență că e el și asta îl confuza pe cel care îl revedea – știai cu precizie pe cine ai în față fără a reuși să îl recunoști fizic în același timp. Opusul, dacă vrei, al senzației pe care o ai când îți este prezentat cineva pe care parcă l-ai mai fi întâlnit – ceva în chipul și energia persoanei îți este familiar, parcă ai cunoaște-o de undeva, dar nu știi de unde, cum, când. Cu el era, iată, invers: știai exact cine este și de unde îl cunoști, dar îți era greu în același timp să-l recunoști, arăta ca un om pe care nu l-ai mai văzut în viața ta înainte.

Plugarul și Moartea: Premiul UNITER

Cristiana Gavrilă

Într-un moment al omenirii când nesiguranța plutește la fiecare colț de viață, când teama ia dimensiuni paroxiste și ne face să interogăm tot ceea ce cunoșteam înainte de suspendarea într-o clipă zero a izolării planetare, când Europa stă pe un butoi cu pulbere și tragediile războiului se întâmplă lângă noi, Silviu Purcărete ne pune în față un dialog profund revoltat al omului față în față cu moartea. Inspirat de scrierea germanului Johannes Von Tepl, datată pe la 1400 și repusă în circuit în secolul trecut, scenariul lui Silviu Purcărete este un eseu dramatic și vizual, o introspecție a singurătății în absența iubirii, transformată într-un coșmar obsedant, într-o revoltă în gol în fața unui destin implacabil și de neînțeles. Plugarul lui Von Tepl nu cunoaște resemnarea și acceptarea eroilor antici în fața destinului tragic. El rătăcește însoțit de întrebări filozofice prin beznă sufletului omenesc și caută răspunsuri juste în argumentele valorilor vieții: o soție tânără, frumoasă și mamă devotată nu poate

fi secerată de moarte fără nicio explicație.

Plugarul și Moartea de la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași este un spectacol greu, aproape apăsător, provocator, atât pentru actori, cât și pentru spectatori. O întoarcere la întrebări al căror singur răspuns este moartea, iar singura formă de apărare în fața suferinței este lipsa totală de iubire, distanțarea, absența oricărei forme de afectivitate. Adică o altă întrupare a morții încă din timpul vieții...

Călin Chirilă face un maraton performativ, cu un dozaj perfecționist al mijloacelor și al energiei, având un joc atent, nuanțat, introvertit, dincolo de pasajele declamative ale textului. Dublează cu emoție controlată dialogul aproape socratic semnat de Von Tepl și Silviu Purcărete. Nu știm dacă regizorul a ales acest text anume pentru el sau a căutat actorul pentru aceste personaje, dar întâlnirea este una împlinită până la contopire. Călin Chirilă impresionează prin exactitatea matematică de a se coordona și a

controla scena pentru că, pe rând, cele două personaje se transformă în holograme. Am putea spune că, simultan, actorul are ca partener de scenă propria umbră. Și ce expresie teatrală puternică, întreprinsă de metaforă și realitate, a găsit Purcărete pentru această întâlnire a omului cu moartea...

O muzică din străfunduri cu ritmuri învăluitoare (Vasile Șirli), o lumină încețoșată, decupată de pereți înalți și cenușii, un spațiu sărac în care apar și dispar elemente de decor (tot holograme) în funcție de amintirile Plugarului, băntuite de soția sa moartă (Diana Chirilă este o prezență puternică în acest rol) și de detaliile scenelor, toate conturează un tablou plastic în mișcare, compus cu simplitate, dar cu o tehnică video cu exactitate controlată. Aici, bănuim că se completează estetic doi creatori vizuali, scenograful Dragoș Buhagiar și video designerul Andrei Cozlac, redescoperind împreună valorile teatrale ale proiecției pe scenă sau chiar inventând altă convenție a actorului cu spațiul de joc.

Plugarul și Moartea este unul dintre puținele spectacole de teatru realizate în ultimii ani în România, unde tehnica video și prezența imaginii filmate depășesc rolul de comentariu sau expresie plastică, devenind spațiu teatral și, mai ales, prezență teatrală cu impact. Fără o echipă tehnică performantă, cu atenția lucrului în filigran, acest efect ar fi imposibil.

Știm că spectacolul a fost lucrat în timpul pandemiei, de la distanță, fără întâlnirea actorilor cu regizorul. De asemenea, există o variantă a spectacolului special realizată pentru mediul online (dar aici nu ne oprim asupra ei). Însă, ceea ce este cu adevărat important este faptul că odată adus pe scenă, în fața publicului, spectacolul semnat de Silviu Purcărete încorporează o estetică specială unde actorul și umbra, prezența și proiecția, vechiul și noul se contopesc în aceeași realitate scenică, purtând mesajul unui text din Evul Mediu, printr-un dialog viu și modern cu publicul de astăzi.

Carmen a primit recent un pachet, o cutie elegantă, lăsată de un misterios curier la poarta televiziunii. Cumva mă nimerisem pe-acolo și de unde trăgeam cu ochiul, sperând să nu mă vadă, îmi spune, fără să se uite spre mine – știi ce e în cutia asta, Zenob? E o rochie din petale albastre. Nu te mira, a anticipat ridicând un deget, în fiecare an primesc câte o astfel de rochie, în jur de Sf. Ilie. Și cine ți-o trimite, am întrebat eu, îndoindu-mă că o astfel de rochie ar putea fi purtată de cineva. Iar Carmen a ridicat degetul, făcându-mi semn că expeditorul se află sus de tot. La etajul superior am întrebat, mai mult de formă, căci îmi dădusem seama că vorbea de cineva mai presus de lumea materială, iar ea a răs de naivitatea mea. N-am comentat, dar în seara aia am văzut-o la Gala de susținere a României la Eurovision, îmbrăcată cu o rochie neomenească.

Care a fost cea mai ciudată întâmplare de vară din viața ta?

De multe ori diferențele dintre ceea ce dorim și ceea ce se întâmplă, de fapt, cu noi și cu viața noastră, ne conduc spre drumuri nebănuite, neplanificate, neidealizate. De-a lungul verilor trăite, m-au însoțit tablourile insolite ale unui timp despre care, în sfârșit, nimeni și nimic nu te poate chestiona. Dar, poate, tocmai aceasta este splendoarea acestui anotimp: se face iubit, în ciuda a orice, se face iubit așa cum e. Și, sigur, în efervescența căldurii și ostentația cafenelelor dezlanțuite pe străduțe care numai acum prind viață, ne

măsurăm șansele unor experiențe „de neuitat“. Și, aici, n-am nici de ce, nici cu ce să bravez. Pot doar să scot din anonimul verile în care am trăit cu respirația dozată emoțiilor unor întâlniri așteptate sau uimirea banală în fața unor zile, și acestea, numărâte, în care poți să trăiești fără niciun plan...

Povestește-mi despre o rochie de vară uimitoare (dintr-un film, dintr-o carte sau din garderoba ta).

Nu e un secret că pentru o femeie, măcar o dată în viață, rochia sau una dintre acele rochii căutate, imaginate sau, în sfârșit, purtate, a reprezentat unul dintre nodurile existenței. Și, deși colorez răspunsul și cu autoironia care se impune, recunosc că am deslușit multe povești odată cu rochiile care mi-au intrat în garderobă. Au fost multe, sofisticate sau simple, unele chiar din colecții personalizate, în acord cu tematica emisiunilor pe care le-am moderat la Televiziunea Română. Însă, ce cred eu că face, din orice rochie, o poveste uimitoare este feminitatea pe care o impune și pe care ne invită să o celebrăm.

Cu ce carte/personaj asociezți vara?

Într-o vară, nu chiar demult, am citit ca pe fugă, așa cum se citește, de regulă, un autor de talia lui Éric-Emmanuel Schmitt, *Cea mai frumoasă carte din lume* și, întâmplător sau nu, zilele trecute, am primit-o cadou de la o bună prietenă. Deci, acum, trăiește la mine în bibliotecă în dublu exemplar, semn că poate e un *must* în decorul de vară. Opt povești de iubire, opt femei pentru care fericirea se construiește doar în brațele celui alt. Opt povești de iubire prin care n-ai timp de altceva decât de natura magică a întâmplărilor de fiecare zi.

Ce lecturi ai păstrat special pentru luna iulie?

După *Ciudățeniile amoroase din Bucureștiul fanariot*, volum semnat de Doina Ruști, am rămas cu gândul la un alt titlu din colecția de volume cu semnătura autoarei: *Paturi oculte*. Mă ispitește cu generozitatea unei lumi în care misterul ține sub tăcere parte a naturii umane, care parcă se relevă doar atunci când ai voie, citind, să fii observatorul, cu acces nelimitat, al vieții celui alt. Abdulrazak Gurnah cu volumul *Paradis* e la rând, când pe noptieră, când pe măsuta de pe terasă, așteaptă să-i vină rândul. Abdulrazak Gurnah, deținătorul

Premiului Nobel pentru literatură pe anul 2021, intră în destinul refugiaților blocați între culturi și politici pe care nici măcar nu le înțeleg, deschizând fereastra spre o lume pe cât de aproape de noi, pe atât de neștiută, în continuare, cu practici pe care nu putem sau nu încercăm destul să le dăm de capăt. Iar când am nevoie să mă remontez sau să îmi refac stocul de curaj și încredere, recitesc, pe sărite, fragmente din *Despre frumusețea uitată a vieții*, așa îmi face mie bine Andrei Pleșu, fapt pentru care e mereu acolo, în proximitate.

Consideri că vara asta este un fel de calm dinaintea furtunii? Cum vezi situația începând din toamnă?

Vara e de trăit, ca fiecare zi, de altfel, așa cum vine. Lucrez, demult, la acest exercițiu, să mă bucur de fiecare zi, în lumina proprie, fără să mai scalez pe temperaturi de culoare. Sincer, n-am reușit să-l rezolv până la capăt, însă, acum, pentru că las, în scris, această mărturisire de intenție, poate că adun mai multe șanse să ajung și la soluție. Deci, acum, să trăim vara, prin ceva de iubit, ceva de făcut și ceva spre care să năzuim. Iar la toamnă, să ne mai întâlnim și povestim atunci...

Cărți recomandate de Ficțiunea OPTm

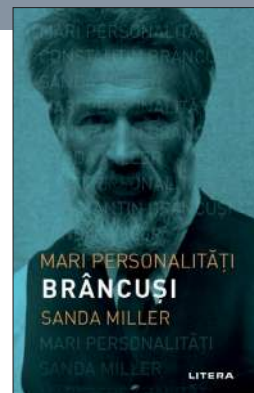
Harlan Coben, *Băiatul din pădure*, ART, Paladin, 2022

Unul dintre autorii de succes, Harlan Coben, ale cărui cărți au fost traduse în 45 de limbi, a fost și primul autor câștigător al tripletei de premii Edgar Award, Shamus Award și Anthony Award. Recent tradus la Paladin (ART), *Băiatul din pădure* este o lectură de vară, una dintre acele cărți pentru care renunți la masa de prânz. Wilde, personajul principal al romanului, a crescut în pădure și nu se știe nimic despre identitatea lui. Mediul îl transformă într-un adult cu nebanuite calități și cu o înțelegere superioară asupra vieții. Subiectul romanului se derulează în jurul unei dispariții. Wilde trebuie să descopere ce s-a întâmplat cu doi adolescenți și care sunt firele nevăzute între aceștia și corupția generală. Fluid, scris cu implicare și ușor de asimilat, romanul te seduce de la primele pagini. Chiar dacă e o lectură pentru cititorul tânăr, are calitatea de a-1 bucura și pe adult.

Cătălin Pavel, *Toate greșelile care se pot face*, Humanitas, 2021

Se pare că perioada pandemiei a generat porniri absolutiste, care au generat mai multe titluri care încep cu adjectivul *toate*, parcă într-o încercare de a cuprinde universul globalizat. În romanul lui Pavel se derulează o poveste despre un traducător cu nume improbabil (Radu Grinda) care intermediază comunicarea între medici și bolnavi, români prinși între lumi. Pe acest fond, apare cu greutate parcă și povestea despărțirii protagonistului. Romanul e scris pe un ton meditativ, adeseori grav, conturându-se mai degrabă din lecturile autorului decât din experiența directă, cu obișnuitele modele ale prozei contemporane, de la descrierile observaționale la clișeele despre incultura romilor ori despre tarele exilaților.

Sanda Miller, *Mari personalități. Brâncuși*, Litera, 2022

Conferențiar în domeniul modei și al culturii la Universitatea Solent din Southampton, Marea Britanie, Sanda Miller e și specialistă în opera lui Brâncuși, iar monografia pe care i-o dedică se bazează în special pe corespondența privată a artistului. Accentul este pus pe personalitatea lui Brâncuși, care devine fundamentală în înclinațiile sale avangardiste. Documente, însemnări, liste – totul se transformă în suport, care compune fragmentar nu atât o biografie, cât părți din ea, care corectează obsesiile biografilor anteriori. Persoanele din jurul lui Brâncuși sunt foarte interesant puse în valoare, fiecare dintre acestea compunând o latură a portretului esențial.

Cărțile Danielei Luca

Adelina Pascale debutează editorial incandescent, în decembrie 2021, la Casa de Editură Max Blecher, volumul său, *maki for 2*, fiind de altfel *the winner* al concursului de debut în poezie, organizat de aceeași editură anul trecut.

Minione, fragile, luxuriante, ușor dulci, ușor picante, versurile-esențe din acest itinerar cinematopoetic sunt o adevărată provocare a simțurilor, declanșând mici explozii interioare, senzoriale, dionisiace aparent, thanatice în miezul lor profund, scurtcircuitând căile rațiunii prin stări extatice, fractalizante, mesmerizante.

Silueta poetică, de o solitudine elegantă, demnă, învăluită

în mătasea memoriilor afective, ascunde însă o rememorare a traumaticului, printr-un *escape* subtil fie în luciditate, fie în spațiul reveriei, trecerile între ele fiind abia perceptibile.

„Aplecați pe ferestrele vagonului” unui „midnight express” de mare viteză ce străbate o bogată lume fantasmatică, metaforizantă, cititorii sunt purtați „după dragoste”, în căutarea dezesperantă

a eternității ei iluzorii, prin Hong Kong, traversând Taipei, Seul, Tokyo și Shanghai, orașe „în flăcări”, năucitoare, „în care plonjăm/efervescenti și fragili”.

Transfigurări ale teritoriilor psihice, interioare, orașele orientale descrise poematice redau cu fidelitate, prin reflexii afective, traversa Eului poetic prin angoasă, durere sau rătăcire, prin hăuri existențiale, din care ieșirea (salvarea?) pare a fi posibilă îndeosebi prin călătoriile (*inside/outside*), iubire și creație.

A se servi și savura poem cu poem, la recomandarea mea, în acest iulie dogoritor, cu porții mici de înghețată de wasabi [*pour les connaisseurs*].

Literatură, sexualitate și senzualitate în „Greier de topaz” de Florin Spătaru

Alexandra Olteanu

Tema sexualității a acaparat, într-adevăr, scena compozită a romanului contemporan, dar, cu toate că are în spate mai mult de un secol, reușește să se mențină actuală, *fresh*. Cred că succesul temei sexualității constă în diferitele „rețete” estetice pe care le mixează și în combinațiile tematice în care este plasată. Această temă, care încă apare drept controversată pentru mulți cititori „inocenți”, a făcut deliciul publicului românesc din secolul al XIX-lea, acaparând toate subgenurile romanești ale epocii. Dincolo de scandalul literar și social provocat de un B. P. Hașdeu cu a sa *Duduca Mamuca*, de pildă, romancierul român intuia forța și popularitatea sexualității. Deși era o temă tabu, cu atât mai mult cu cât romanul românesc făcea primii săi pași și se specializa ca gen distinct, scriitorii de romane sentimentale, de mistere, istorice, haiducești sau tâlhărești găseau în sexualitate un artificiu care să acutizeze dramele sociale ale personajelor sau care să coloreze spectrul narativ.

Un scriitor acum obscur de romane tâlhărești din secolul al XIX-lea, Ilie Ighel, folosea arsenalul senzualității pentru a-i supradimensiona rolul de refugiu al marginalilor societății. Scenele guvernate de senzualitate sunt unele dintre cele mai reușite și îi ies cel mai bine pentru că nu sunt contaminate de tezismul ce impregnează proza secolului. Remarcăm în această situație un soi de selectivitate a temei, care se menține și în romanul contemporan, pentru că sexualitatea nu poate fi compatibilă cu absolut orice sferă tematică, iar un discurs puternic ideologizat nu face decât să îi știrbească forța și prospețimea seducătoare. Pudibonderia criticii literare, care a căutat să se erijeze într-o adeptă a unui purism sentimental flagrant, a împiedicat literatura să asimileze pe deplin firescul valorificării temei sexualității. Procesul „normalizării”

literare a sexualității a fost, deși nu ne place să recunoaștem, unul lent. G. Ibrăileanu, promotorul rafinamentului sentimental și al sobrietății, propune în *Adela* o scenă edificatoare: Codrescu sărută mâna Adelei printră degete. Acesta este un episod ofertant pentru interpretare și demonstrează importanța temei sexualității în literatură, arătând că aceasta este o dimensiune implicită a existenței, care caută să se manifeste, fie și voalat. Ar fi o dovadă de inocență să credem că acum nu mai există situații în care să se judece mai aspru o scenă sau un imaginar mai îndrăzneț, dominat de tensiuni senzuale. Nu doar criticii secolului al XIX-lea îi înfierau pe scriitorii ca B. P. Hașdeu și Ilie Ighel drept autori de texte pornografice, putem fi convinși că și în prezent există voci avizate care susțin separarea temei sexualității de literatura valoroasă, înaltă.

În calitate de cititoare și cunosătoare a literaturii contemporane, cred că tema sexualității nu apare în exces. Excesul presupune

o supraaglomerare inutilă, o întrebuințare până la saturație a temei. Dar selectivitatea și posibilitățile combinatorii ale temei, despre care am amintit, exclud această posibilitate. De cele mai multe ori, senzualitatea este cerută de anumite contexte și particularități ale textelor literare întrucât ea completează panorama ficțională elaborată de scriitor. Putem face un exercițiu de lectură care să ne confirme această ipoteză: să nu citim scenele în care apare tema sexualității. Astfel, am observa cum literatura pierde câteva nuanțe și cum discursul sărăcește. În prezent, sexualitatea aglutinează câteva *strong point-uri* pe care discursurile media insistă de câteva decenii, iar cele mai frecvente sunt tema identitară, discriminarea, minoritățile, raporturile cu religia sau bătăliile cu o societate retrogradă. Agresivitatea mediatică nu avea cum să nu stârnească reacții. Iar literatura este cea mai bogată formă de oglindire și de reacție la pulsunile contemporaneității. Sexualitatea depășește stadiul de artificiu, pentru că ea nu

doar condimentează o tramă, ci o modifică, ramifică și o nuanțează.

În romanul lui Florin Spătaru, „Greier de topaz”, există imagini agresive, însă violența este ameliorată de senzualitate. Intensificarea tensiunii sexuale conține o doză însemnată de agresivitate, pe care Florin Spătaru o valorifică în mod strălucit, atribuindu-i o cuceritoare subversivitate estetică, derivată din duplicitatea vocii narative ce mizează pe împletirea senzualității, a ironiei și a fiorului ludic, ce cadencează adeseori scenele.

După lectură rămâne impresia unei senzorialități debordante, care caută să restructureze abilitățile perceptive. Ceea ce șochează este plasticitatea și concretețea pe care o capătă imaginarul îndrăzneț. De asemenea, ceea ce mai poate șoca este maniera în care personajele percep senzualitatea. Există de-lungul romanului un spirit ludic ce jonglează cu detaliile *teasingului*, transformând așteptarea și tensiunea sexuală în componente ale experienței estetice.

Veridicitatea este dată de minuția cu care se construiește fiecare scenă, de bogăția detaliilor conturând impresia de univers familiar. În ciuda imaginărilor care s-ar putea califica drept îndrăzneț, Florin Spătaru învâluie secvența în irizațiile unui firesc cuceritor, semn că întreaga construcție narativă ipostaziază o experiență estetică. *Teasingul* senzual ajunge să fie astfel o experiență estetică și o ipostaziere a senzualității debordante.

Căderea unui meteorit

Mihai Bălăceanu

A cțiune și reacțiune. Forța patimii pe care am pus-o în jocul de ruletă a declanșat o forță la fel de puternică, dar de sens opus. Contraofensiva ruletei și rezultatul ei: eșecul, ratarea, ruina. Acțiune și reacțiune.

Ziua de aprilie era senină și liniștită. De undeva de sus, în stânga băncii pe care stăteam, razele soarelui se cerneau printre petalele magnoliilor proaspăt înflorite. Era bine că adia și vântul, fiindcă parfumul florilor împrăștia astfel mirosul trupului meu. Nu apucasem să mă spăl ca lumea de o săptămână. Timp în care tot făcusem drumuri pe la primărie și instituțiile abilitate în căutare de o locuință socială. Vom vedea ce putem face, spuneau autoritățile pe un ton ce mima compătimirea, vă rugăm să completați o cerere, semnați aici și aici, foarte bine, o să vă contactăm cât putem de repede.

Mda, cât putem de repede. Trecuse o săptămână și purtam același tricou alb care se înnegrișe, aceleași sandale prăfuite și aceiași blugi. La picioarele mele, două sacoșe de rafie în care adunasem tot ce îmi rămăsese în urma divorțului și izgonirii în stradă. Ca un melc care își împarte cochilia în două jumătăți egale, așa mă

simțeam acum.

Singurul lucru care îmi aparținea și care încă era în bună orânduială (în sensul că nu fusese înghițit de gaura neagră a ruinei) era părul. Aveam un păr lung și înfoiat ca al lui Brian May. Cu diferența că pe al meu îl ninse timpul pe repede-nainte după ce pierdusem tot: nevastă, fiică, apartament. Cu membrul trupeii Queen mai aveam în comun astrofizica; mă rog, eu profesasem în astrofizică la universitatea din oraș, el doar își dăduse doctoratul. Totuși, exista și aici o deosebire esențială. În timp ce traiectoria vieții lui cunoscuse o ascensiune fulminantă, viața mea se prăbușise asemenea unui meteorit.

Jocul de ruletă – coada de foc a meteoritului. Nu mi-am văzut fata crescând. Am ars prea repede și i-am ars și ei aripile în timpul arderii mele.

Peste drum de stradă, vizavi de părculețul în care mă aflam, era un hotel Ramada. La parterul hotelului era un cazinou. E ciudat cum unii oameni roiesc în jurul lucrurilor care i-au ruinat, precum o fantomă care bântuie locul în care fostul ei trup și-a găsit sfârșitul. Un soi de masochism sufletesc sau ceva mai mult de atât, ceva de sorginte metafizică?

Toată cariera mea mă ocupașem cu datele concrete ale fizicii, metafizica nu fusese domeniul meu de interes, dar iată-mă nevoit acum să-i slujesc după ce concretul de care vorbeam se risipise printre degetele mele ca nisipul. Metafizica drept unic stâlp de sprijin al existenței. Cine ar fi crezut cunoscându-mă cu niște ani în urmă?

O mămică tânără cu fetița ei în jur de doi ani s-au așezat la două bănci distanță de mine. Fetița purta o bluziță în culoarea magnoliilor și se juca, avea un căluț de lemn cu rotile legat cu șnur. Semăna cu jucăriile mele din copilărie, o amintire care mi-a așternut un zâmbet pe chipul ridat și obosit de viață. Fetița s-a apropiat de mine cu acea inocență

curioasă specifică perioadei copilăriei. Inocența paradiziacă de dinaintea ivirii Răului în lume. De-asta nu au deranjat-o nici mirosul, nici felul meu de a arăta, care nu aveau nimic în comun cu ospitalitatea și buna-cuviință.

— Ce faci, dragă, ai ieșit la plimbare cu căluțul? am îndrăznit s-o întreb.

— Amira, vino aici, mami, lasă-l pe domnu'.

Dar fetița nu-și ascultă mama și continua să se uite la mine și să-mi zâmbească. Zâmbetul ei – căldura unei zile de aprilie când încă eram întreg.

— Uite, am zis, aplecându-mă spre jucăria ei, căluțul nu poate fugi dacă stă cu copitele în sus. Am întors calul de lemn cu rotilele pe asfalt, moment în care mama Amirei s-a ridicat de pe bancă, și-a luat fetița de mână și mi-a aruncat o privire dușmănoasă.

Nu am judecat-o. Receptorii adulților în fața mizeriei umane se activează instantaneu când simt că această mizerie se află în preajma propriilor odrasle. Era firesc să simt același lucru și în ceea ce mă privește.

Au plecat amândouă și m-am simțit singur. Mai singur ca oricând.

În păr simțeam pieptenele reconfortant al vântului, dar nu era de-ajuns. M-am lungit pe bancă, lăsându-mă în voia hairstylistului meu nevăzut și am închis ochii. În vis am revăzut chipul Amirei.

Poate că zâmbetul acelei copilărie era felul lui Dumnezeu de a-mi spune că nu m-a abandonat.

Uneori ne amintim din reflex

Ioana Miron

Momentele cheie par a fi predestinate

am văzut o fată târându-și tatăl cu forță printr-un magazin

și tatăl meu a remarcat: *il cam joacă pe degete.*

Am râs, nu am răspuns.

La urma urmei, tata nu va mai mânca înghețată.

Umbrele copacilor dau sau nu timp plantelor

De umbre în întuneric ne e frică sau nu

Umbrele de departe ne pot face rău umbra lui niciodată

Singur, pe neașteptate, într-o sâmbătă seara, dai drumul la melodii vechi

Absorbi aerul familial, freamătă ambiental ventilatoarele.

Peste umărul tău, simți că și bunicul ascultă.

O călătorie la București

Robert Șerban

Prietenul meu știe bine Bucureștiul, lucru ce mă face să mă simt mai bine. Povestește continuu și îmi place să-l ascult. Când povestea are un punct tensionant, se oprește, gesticulează. Mă opresc și eu. Mi-e frig. Ajungem la un anticariat. E închis. Au primit marfă, și doamnele o aranjează în rafturi. Domnul Stoica înjură cu patimă și cu seriozitate nemțească. De fiecare dată când merge, e închis! Nu chiar de fiecare dată. Vedem în vitrină un Sașa Pană. Pe motanul lui Felix Lupu îl cheamă Sașapană. „Aici sunt foarte ieftine și poți găsi lucruri interesante”, află. Mergem în altă parte. Mai puține cărți decât dincolo și mult mai scumpe. Anticarul e, îmi spune poetul după, tobă de carte. Toate raritățile le oprește pentru el. Are o bibliotecă, mamă, mamă! Domnul Stoica ia ceva. Eu, bag la cap: edițiile princeps, indiferent de autor,

sunt foarte valoroase. Discutăm politică și fumăm. Se fumează în anticariat. Facem supoziții și vreo două guverne. În pauzele de guvern, admir câteva tablouri de P. Vintilă. Întreb cât costă un Vianu, ediția a treia. Atât?! Nu cumpăr nimic. Sunt reținut. Ne întorcem. La anticariatul cu înjurături e tot închis. Intrăm într-o librărie unde sunt și cărți mai vechi. Ne uităm. Maestrul, cu ochiul celui care are o bibliotecă fantastică, plină de princepsuri. Prețurile sunt fabuloase. „Asta nu-i anticariat!” decide domnul Stoica înainte de a sudui. Îi bag și eu, din spirit de breaslă, undeva, unde e cald și bine. Mergem la băieții din jurul Universității. Nu i-a mutat Bănescu. Pesemne că-i place să citească. Cărți – tot ce vrei. Prețurile, de patru-cinci ori mai mari ca-n Timișoara. Ca-n locul din Timișoara pe care nu-l știu, încă, foarte mulți. E frig. Nu

târguim nimic. Nici nu căutăm ceva anume.

Găsim un restaurant select, care pe vremuri se numea „Dunărea”, care pe vremuri adăpostea studenți, printre care și pe tânărul don' Pedro. „Fugeam în pauze aici și beam câte un rom”, află. Autorul „Casetei cu șerpi” îmi spune că a fost o perioadă când a băut rom, o alta când prefera țuică bătrână, apoi coniacul și, în final, vodca. Bem bere. La țap. Efes. „Dunărea” are acum un nume american. Ceva cu diner. Îl ascult pe poet. Privesc și pe stradă. Stăm lângă geam, în vitrină. Suntem scriitori. La 18:40 ne ridicăm. Peste drum e Teatrul Național, unde trebuie să ajungem. Festivalul continuă, acolo, cu un spectacol. Scene rupte din viața unor poezii. Poeziile sunt ale noastre, le-am trimis prin fax. Actorii sunt ai Naționalului. Maia Morgenstern, Armand Calotă, Eugen

Cristea, Tomi Cristian. Muzica e a lui Nicu Alifantis. Regia e a lui Radu Băieșu. I-am trecut pe toți, ca la ziar. Nu am mai fost niciodată la Teatrul Național. La Sala Atelier, nici atât. În Sala Mare tocmai e un spectacol de balet al unui foarte important dansator care a venit cu trupa. Aflu că biletul costă cam patru milioane. Ocolim, ne întorcem, ajungem la Sala Atelier. Intrăm. Urcăm pe scaune. E, deja, liniște. O văd pe Angela Marinescu. Intră în sală Gellu Naum împreună cu soția. E mai schimbat decât în urmă cu cinci ani, când a venit la Timișoara. Mult mai schimbat. Spectacolul curge, actorii recită texte anonime. Împreună cu Petre Stolica și Nicolae Țone încercăm să ghicim ale cui sunt poeziile. Le cam nimerim. Poeții au stil, au amprentă, sunt unici. Îmi ghicesc textul după primele cinci versuri. Iată, am țineră de minte

Un palat intrigant

Flavia Iosef

Christine Féret-Fleury –
Intrigi la Versailles

Versailles – o simplă pronunțare a acestui toponim și deja ne vin în minte imagini cu holuri somptuoase, colonade sculptate pretențios și crinoline foșnind în bătaia evantaielor asortate cu perlele din peruci. Un carnaval de mătăsuri, catifele, pietre prețioase și... intrigi. Romanul lui Féret-Fleury nu face excepție de la această rețetă *à la française*. Ne sunt descrise pe larg ținutele lui Élise și ale lui Rouge, rivale la curte și aspirând în egală măsură la favorurile unui rege care pretinde a-și încălzi supușii cu razele sale, fără a avea nevoie de altă prezentare. Și totuși, nu detaliile vestimentare sunt cele care ne atrag atenția. Dramele sufletești din spatele rochiilor-trandafir și diamant

– simboluri vide ale celor două figuri feminine centrale – ne uimesc prin asemănarea lor. Nici Élise, nici Rouge nu au o familie care să le ocrotească și, culmea ironiei, cad victime aceluiași bărbat violent. Tenebrele sale fizice sunt întrecute, în ciuda repulsiei extreme pe care o provoacă, de cele sufletești, trezind în sufletele prizonierelor sale teamă, iritare, dispreț, dar în niciun caz milă.

Interesant la acest roman este tonul mascat al autoarei care creează, intenționat sau nu, o adevărată enigmă la nivel identitar. Care este, de fapt, victima vicontelui de Peaudres: Élise? Rouge? Aflăm într-un mod neașteptat că răspunsul este, de fapt, amândouă, chiar dacă în ipostaze diferite: de soție legitimă, respectiv, de prizonieră ascunsă, fără știrea regelui. Cert este că ambele par a-și fi pierdut statutul la curte, arătându-ne

nouă, cititorilor contemporani, că renegarea din partea nobililor poate lovi chiar mai adânc decât cea a regelui. Aventurile celor două se succedă, ajungând chiar până la întrepătrundere, oferindu-ne provocarea unui nou schimb identitar ce se anunță a fi tragic pentru una dintre ele. Sau, din nou, pentru amândouă.

Umiliința reprezintă, în acest roman de reconstituire istorică a unei epoci, un simbol legat indisolubil de figura prietenului ce reunește în chip antinomic masca de salvator (Carmen, pentru Élise) cu cea de călău (Claude, pentru Rouge) oferindu-ne nouă și celor două posibile amante regale o lecție esențială: atât victoria, cât și înfrângerea durează puțin la Versailles.

Lectură captivantă, romanul *Intrigi la Versailles* ne conduce prin culisele palatului regal

franzuzesc din timpul Regelui Soare pentru a ne arăta că nu orice lucru obținut cu efort aduce satisfacții, mai ales atunci când cea mai mare importanță i se acordă luptei pentru putere, nicidecum iubirii sau dreptății.

O colecție de proză

Doina Ruști

Fiecare text care a ajuns la mine a avut importanță în consolidarea colecției, chiar și cele care n-au fost publicate. Fără context nu poți să construiești, iar fiecare text de literatură distilează backgroundul. Pe unele le-am primit de la prieteni, între care Cosmin Perța, cu flerul său literar. Altele au venit direct, prin poșta electronică. Apoi a mai fost și concursul *Primul roman* (de a cărui ediție a II-a ne apropiem), iar dintre cele 100 de romane înscrise în concurs, patru au fost publicate.

Aș îndrăzni să spun că am întins o mână unor scriitori aflați la debut sau în curs de confirmare. Desigur, nu publicarea este astăzi o problemă, cât vizibilitatea. O editură mare, cum e Litera, îți duce cartea în librării, are tiraje mari, are căi de a te face cunoscut unor potențiali cititori. Restul depinde de fiecare scriitor. Odată l-am auzit pe Nicolae Breban spunând că degeaba publici o carte dacă după aceea nu te ocupi de ea. Și avea dreptate. Publicatul este ocazia, restul depinde de tine, ca autor. Cei mai mulți dintre scriitorii colecției au valorificat șansa, construindu-și cititori din

cumpărătorii ocazionali – cititorii lor. Alții au înțeles greșit că mâna mea întinsă spre ei e obligată să-i transforme în Murakami. Ba chiar a fost și un caz care văzându-se la coada clasamentului în vânzări, în loc să se ocupe de cartea lui, și-a risipit bruma de talent scriind chestii satirice demne de revistele ceaușiste.

Rolul meu este de a selecta texte, de a deschide uși în pauzele mele de scris. Nu sunt editor, am mai spus. Scriu proză, dar am și o vastă corespondență, căci aceasta este parte din viața unui scriitor. Dacă pun la socoteală doar cărțile publicate în afara țării, deja decurge de-aici o corespondență asiduă – cu traducători, editori, agent literar –, ceea ce-mi răpește parte importantă din timpul scrisului.

Este adevărat, pe mulți scriitori tineri i-am recomandat, i-am introdus în varii cercuri, i-am ajutat să se promoveze sau să fie traduși. Dar acest lucru nu are legătură cu BPC. Am făcut mereu acest lucru, voi continua s-o fac pentru scriitorii pe care îi prețuiesc. Când vrei să fi ajutat, te împrietenești cu omul căruia îi ceri ajutorul – nu-l iei la bătaie).

De altfel, nu trebuie să vă spun că ușile se deschid singure în fața omului educat. Caracterul decide în multe situații destinul unei scrieri, iar când te porți ca o țoaapă, vei fi tratat ca atare. Și cine are nevoie de țoaape într-o lume și-așa sufocată de vulgaritate, de agresiune?

Desigur, sunt în continuare scriitori valoroși care nu ajung să fie publicați, dar să luăm partea bună a lucrurilor: în fiecare lună apare un prozator român, la o editură mare, cu distribuție reală, cu cititori.

Am început colecția cu scrieri care anunță o direcție, o schimbare. Romanul Ligiei Părvulescu (*Translucid*) este, în sensul ăsta, capital. Gândiți-vă numai la multele cărți despre femei părăsite, avorturi și alte lucruri, desigur grave, dar povestite într-o manieră melodramatică. Ligia sparge acest tipar. Romanul ei creează o lume improbabilă, care ar fi putut să fie, care a fost de fapt. Ce rămâne în urma unui univers ejectat? Aceasta este întrebarea ei. Și care mai este sensul unei creații într-o existență precară? Nu consemnarea unui caz de avort e

importantă aici, ci proiecția ei, mai întâi socială, într-o lume care se deformează, evocând distopiile recente, apoi proiecția universală, în care însuși creatorul se află în plină metamorfoză. Nu stilul este important în romanul ei, ci faptul că schimbă direcția prozei, dovadă că au și apărut romane în siajul lui *Translucid*; de pildă, romanul lui Cătălin Pavel preia metafora lumii posibile, iar câțiva autori scriu SF-uri, încercând vag să atingă problema feminității.

Literatura de avangardă a fost prima etapă a colecției, urmată de microromane în care povestea, aparent simplă, transcende în zona marilor întrebări. *Sapte virtuți deșarte și o păcătoasă moarte* de Alexandru Lamba e o astfel de scriere.

Vor urma în vara aceasta alte cărți similare, dar și surpriza lunii octombrie: romanul care va lua marea premiu la concursul de debut al editurii Litera (*Primul roman*). Înscrierile vor începe spre finalul lunii iulie. Vă aștept!

Revista este editată de
Asociația Creatorilor de Ficțiune
(ACF).

<https://asociația-creatorilor-de-ficțiune.ro>

Bulevardul Bălcescu, nr. 7, ap. 3
București.

© OPTm

ISSN 2734 - 5017

ISSN-L 2734 - 5017

REDACȚIA

Editor-șef: Cristina BOGDAN.

Redactori: Mihai ENE,
Cătălin D. CONSTANTIN,
Doina RUȘTI,
Radu ALDULESCU,
Emanuela ILIE,
Cătrinel POPA,
Enrique NOGUERAS,
Roberto MERLO,
Sebastián TEILLIER,
Adriana TITIENI IRIMESCU,
Ciprian HANDRU,
Bianca ZBARCEA,
Codruț RADU.

<https://optmotive.ro>
e-mail: optmotive@gmail.com